

הברה בתפילה רב דניאל שטיין

א. גמ' ברכות (טו-טו): - קרא ולא דקדק באותיותיה, רבי יוסי אומר יצא, רבי יהודה אומר לא יצא וכו'. אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל וכו'. תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם שיהא למודך תם, שיתן ריוח בין הדבקים. עני רבא בתריה כגון על לבבך, על לבבכם, בכל לבבך, בכל לבבכם, עשב בשדך, ואבדתם מהרה, הכנף פתיל, אתכם מארץ. [תוס' (שם) ד"ה בין - רב אלפס מוסיף כגון וזרה אף דאם לא יתן ריוח אז נראה כמו וחרף וכן מוסיף וראיתם אותו וזכרתם את ועשיתם את שצריך ליתן ריוח בין מ"ם שבסוף תיבה לאל"ף שבתחלת תיבה שאחרי' וכן צריך להתיו זי"ן של תזכרו שלא ישמע שי"ן למען שיהיה לנו שכר מצות ואין לנו לעשו' על מנת לקבל פרס]. [ח' המאירי (שם) - ואף על פי שבמלות עשב בשדך וכן הכנף פתיל אין האחת נקראת כמו האחרת ואין מצויה להבליע אחת בחברתה שמה יקראם בסגנון אחד או שמה בזמן התלמוד היו קורין אותן בסגנון תנועה אחת]

ב. רמב"ם (פ"ב קריאת שמע ה"ח-ט): - וצריך לדקדק באותיותיו ואם לא דקדק יצא. כיצד ידקדק ישמור שלא ירפה החזק ולא יחזיק הרפה ולא יניח הנד ולא יניד הנח, לפיכך צריך ליתן ריוח בין הדבקים בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה והאחרת תחלת תיבה הסמוכה לה, כגון בכל לבבך קורא בכל ושוהה וחוזר וקורא לבבך, וכן ואבדתם מהרה, הכנף פתיל, וצריך לבאר זי"ן של תזכרו, וצריך להאריך בדל"ת של אחד כדי שימליכיהו בשמים ובארץ ובארבע רוחות.

ג. גמ' מגילה (כד): - אמר רב אסי חיפני ובישני לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן, ולא אנשי בית חיפה, ולא אנשי טבעונין, מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין. אמר ליה רבי חיאי לרבי שמעון בר רבי אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן. משום דעבי קלך. אתא אמר ליה לאבוה. אמר ליה, זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל וחכיתי לה', לא נמצאת מחרף ומגדף. [פרש"י (שם) - ואם היו עושים ברכת כהנים היו אומרים יאר - יער ה' פניו, ולשון קלה הוא וכו' ופוגמין תפלתן].

ד. זוה"ק (פר' פנחס דף רכ"ח ע"א): - אחה"ע בגרון, בומ"ף בשפון, גיכ"ק בחיך, דטלנ"ת בלישנא, זסשר"ץ בשיניים.

ה. הסכמת הג"ר יעקב קאמענצקי ז"ל להס' שפה ברורה - וכמה שאמר לי אדם חשוב אחד, אחר שאמרתי לו שהברת הדל"ת רפוייה משובשת אצלנו, אמר לי: וכי תעלה על דעתך שבעל חידושי הרי"מ לא יצא ידי חובת ק"ש כתיקונה? אני אמרתי לו הא ודאי שיצא בדיעבד ואפשר, שהוא לעצמו קרא כהוגן, אלא שלא היה יכול לשנות הברת כל הציבור.

ו. תשו' בית רידב"ז (סי' כ"ז) - וקרוב לומר שהמבטא שלכם בלשון הקדש, הוא מתוקן יותר משלנו, יען כי אנחנו נדדנו בעוה"ר כמה פעמים מגולה אל גולה, יותר מכם, ולכן יש להאמין שהמבטא של לשון הקדש אצלכם מתוקן הרבה יותר.

ז. רבנו בחיי (בראשית י"ה, ג') - כי הפת"ח נסמך לעולם למה שאחריו, ולא כן הקמ"ץ כי הוא עומד בפני עצמו, ומטעם זה כל אתנחתא וסוף פסוק הוא בקמ"ץ כי שם עומד לא יסמך. ומטעם זה בנקוד זה השם לא תמצא פת"ח אלא קמ"ץ, כי המעלה העליונה הגדולה המורה עליונות ושהוא בלתי נסמך לאחר כדבר הנברא, ומפני זה נכתב באל"ף דל"ת כשהוא קדש בקמ"ץ, וכשהוא חול בפת"ח וכו' וזהו ההפרש הגדול שיש בתורתנו בין קמ"ץ לפת"ח, כהפרש שיש בין אור לחשך ובין קדש לחול. וכן מצינו שהמחליף פת"ח בקמ"ץ לא ימלט מאחת משתיים: או יהרוס הכונה, או יבא לידי כפירה.

ח. ס' תפארת ישראל להמהר"ל (פרק ס"ו) - והנה בררנו לך על ידי עדים נאמנים, מן הנקוד ומן הצורה של שו"א, ומן השם של שו"א, ראיות ברורות שאין לספק בהם כי קריאתנו היא נכונה. ולא באנו רק לקיים הקריאה שהיא בידינו מאבותינו מעולם, ולא לשנות דבר חס ושלום בה בשביל מה שנמצא בספרי המדקדקים אחרונים ספרדים.

ט. ס' הליכות שלמה להגרשז"א ז"ל, (הל' תפילה פ"ה הערה ס"ז) - שמה שהונהג לפני כמאה שנה בערך שהאשכנזים יקבלו את הברת הספרדים כל זה נעשה וכו' מבלי להתייעץ בדעת תורה, ולכן מסופקני דיתכן שגם אנשי קהלתו חייבים לחזור להברה אשכנזית, אך יודע אני כי א"א כלל אפילו לדבר על זה.

י. מג"א (סי' ס"ח) - אמנם המנהגים שנהגו בשרשי התפלה אין לשנות ממנהג מקומו כי י"ב שערים בשמים נגד י"ב שבטים וכל שבט יש לו שער ומנהג לבד מה שנזכר בגמרא שוה לכל (הכוונות) וז"ל הגמרא ירושלמי אף על פי ששלחנו לכם סדר התפלות אל תשנו ממנהג אבותיכם.

יא. תשו' המהרשד"ם (או"ח סי' ל"ד) - כי לענ"ד לא מצאנו ולא ראינו שאין לשנות מנהג אבותינו כי אם בדבר שיש בו נדנדוד איסור.

יב. שו"ע (סי' קכ"ח סע' ל"ג) - מי שאינו יודע לחתוך האותיות, כגון שאומר לאלפי"ן עייני"ן, ולעייני"ן אלפי"ן וכיוצא בזה, לא ישא את כפיו. [ט"ז (ס"ק ל')] - היינו לפי שהיו יודעים להבחין בהפרש שביניהם אבל אנו רוב עמינו אין יודעים להבחין בזה אין שייך פסול זה בינינו וברמב"ם הזכיר עוד בין שבול' לסבול' וזה מצוי בינינו אלא דנ"ל דבארץ רוסיא רגיל זה הרב' מאוד והוי כמו דש בעירו דלעיל ואין פסול בזה מחמת דאינו יודע להזכיר השי"ן כראוי כנ"ל].

יג. שו"ע (סי' נ"ג סע' י"ב) - אין ממנין מי שקורא לאלפי"ן עייני"ן ולעייני"ן אלפי"ן. [משנ"ב (ס"ק ל"ז) - ואם כולם מדברים כך מותר להיות ש"ץ [מ"א בשם הרדב"ז] ודע עוד דה"ה לכל מי שאינו יכול להוציא האותיות כתיקונן כגון שהוא כבד פה וכבד לשון ג"כ אין מורידין אותו לפני התיבה].

יד. תשו' הרדב"ז (ח"א סי' שצ"ד) - כי אנשי חיפא ואנשי בית שאן כלם היו קורין כך ומשום הכי אין עולין לדוכן ובודאי כי באתרייהו היו עולין דאי לא תימא הכי לא היו יורדין לפני התיבה ולא היו נושאים את כפיהם. וכ"ת היו מביאין חזנין וכהנים ממקומות אחרים זה אינו במשמע אלא ודאי במקומות אחרים קאמר דלגבי דידהו היו עלגים אבל לבני אתרייהו לא היו עלגים וזה ברור מאד ואם למדוהו ולא למד לא יעלה כלל.

יד. ס' החסידים (סי' י"ח) - אם יפלא בעיניך על אותן המגמגמין בלשון וקורין לחי"ת ה"א ולשי"ן סמ"ך ולקו"ף טי"ת ולרי"ש דלי"ת איך מתפללים או איך קוראים בתורה ואומרים דבר שבקדושה כשמגיעים לנפשנו חתה לא נמצאו מחרפים ומגדפים אל תתמה על החפץ כי בוראינו אשר הוא בוחן לבות אינו שואל כי אם לב האדם אשר יהיה תמים עמו ואחרי שאינו יודע לדבר כענין מעלה עליו כאלו אומר יפה וכו'. מעשה בכהן אחד שהי' פורש כפיו ואומר ישמך והי' שם חכם אחד והעבירו מלפני התיבה לפי שאינו יודע לחתוך האותיות אשר בברכת כהנים והראוהו מן השמים לאותו חכם כי אם לא יחזרנו יענש בדבר.

טו. רמב"ם (פ"ח תפילה הי"ב) - וכן העלג כגון מי שקורא לאל"ף עי"ן או לעי"ן אל"ף וכל מי שאינו יכול להוציא את האותיות כתיקונן אין ממנין אותו שליח ציבור, והרב ממנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו בציבור. [אור שמח (שם) - פירוש, הרב רגיל בו תמיד ודש בו ויודע שהוא עלג].

טו. גמ' ב"מ (פה:) - איכא, רבי חייא ובניו. גזר רבי תעניתא, אחתינהו לרבי חייא ובניו. [תוס' (פו.) ד"ה אחתינהו - ואף על גב דתני במגילה אין מורידין לפני התיבה לא מאנשי חיפא ולא מאנשי בית שאן שקורין לאלפי"ן עייני"ן ולעייני"ן אלפי"ן ור' חייא לא היה יכול לומר וחכיתי כדאמר התם ה"מ היכא דאפשר באחר הכא לא הוה אפשר באחר].

יז. תשו' אגרי"מ (ח"ג או"ח סי' ה') - ומה שנחשב שתי ההברות כל אחת מהן לשון הקדש אף שרק אחת מהן היא אמיתית, הוא מטעם שאם יש קהל גדול שקורין אותן האותיות והתיבות בנקודות שבלשה"ק בהברה קבועה נחשב זה ג"כ לה"ק אף שהוא שינוי מהברה שהן דברו ושניתנה התורה. והוא מוכרח דהא הברות משונות במקצת איכא גם בהברה אשכנזית גופא בין מדינות שונות כמו הברת אנשי ליטא והברת אנשי פולין והברת אנשי אונגארן שכולנו בני אשכנז שאין לומר כלל שגם מתחלה היו בהברות מיוחדות אלא שיש איזה שבושים במקום אחד שנעשה ברוב הימים מצד הברת אנשי המדינה בלשונם שנמשך ממילא גם על הברה של לה"ק וכו', אלא ודאי הוא מטעם דנחשב גם הברה שאינה כפי שדברו אבותינו כיון שיש קהל גדול שקורין כן האותיות והתיבות בנקודות שבלשה"ק, בחשיבות לה"ק שכשרים לדברים שנאמרים בלה"ק שיש אצלינו חליצה וברכת כהנים וכו'. וא"כ ודאי שלה"ק האמתי כמו שדברו אבותינו עדיף לתפלה, לא רק משום שזה עצמו הוא זכות גדול שמתפללין בהלשון והברה שניתנה התורה וכו', אבל אין ידוע לנו איזו היא הברה האמתית לכן אינו רשאי לשנות מכפי שהתפללו אבותינו כיון דלפי קבלתם הברה שלהם היא האמתית ואיך ישנה להברה שאינה אמיתית לקבלת אבותיו.

יח. תשו' מנחת אשר (פר' ויצא תשע"ו) - ויותר נראה לענ"ד דכל ההברות המקובלות שהתפללו בהן רבבות אלפי ישראל במקומות פזוריהן כשרות כאחת ואין בין זו לזו ולא כלום. כולם אהובים כולם ברורים. דכיון דפשיטא לן שכולן בכלל לשון הקודש מה לן הברה זו או אחרת וכו'. אמנם מוד אני שודאי ראוי לכל אדם לדבור במנהגי אבותיו בכל דבר ודבר ובודאי בענין מעניני התפילה, אך לא משום ספיקות בגוף הענין אלא משום המצוה הכללית לדבוק בדרכי אבות ובמנהגים.

יט. חזון איש (סי' נ"ח אות ו') - ולכן נתנה לנו התורה שיעור בביצים ובפירות שדברי סופרים על הר סיני נתנו, כדכתיב ועליהם ככל הדברים, לפי שהביצים והפירות נמצאים בכל מקום כי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שישאל עתידין להתפזר בין האומות ומשקלן ומדתן שהיו בימי משה ושהוסיפו עליהן בימי חכמי א"י אין נשמרים להם והמדות משונות בדורות ובמדינות שבכל דור ודור וכו', ולכן תלו חכמים השיעור בפירות ובביצים שהן קיימין בכל עת וכו', מיהו שיעור הביצים והפירות תלו אותן בדעתו של רואה.